

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Amsterdam; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.— per halfj., buitenl. f 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: De langzame haast des Heeren. 3. — Uit de Schrift: Voor een legelijk die geloof (Rom. 1:16). — Kerkelijk leven: Hoogleraren ter Synode, 1; Ficus en kerk: De beweging der Jongeren, 3. — Indrukken van de Synode: „Evangelist“; Geen ge-

roddel; Rapporten; Rapporteurs; Studenten-„preken“; Gedichten: Zomer, Ps. 7:1-6. — Aan een jongere tijdgenoot: „Een woord krijgen“. — Perschoouw. — Kerknieuws. — Verslag Gen. Synode.

De langzame haast des Heeren (III)

HOOFDARTIKEL

Wanneer dus de geschiedenis in Gen. 4 beschreven niet verstaan kan worden vanuit de theorie der algemeene genade, dan komt natuurlijk de vraag op: hoe is deze geschiedenis dan te verstaan? Wel, dat is alleen mogelijk, als ge oog hebt voor die langzame haast des Heeren. Hij heeft wel haast om Zijn granschap te volvoeren en om Zijn toorn uit te gieten; Hij vertraagt of tempert den vloek geenszins, gelijk sommigen vanuit hun algemeene-genade-visie meenen, dat de vloek in het vloekwoord getemperd en vertraagd is, maar die haast is de beheerschte haast van den God van het eeuwige, vaste, onwrikbare besluit. De Heere raapt Kain niet weg in een vlaag van oplaaiende drift, maar Hij is IN Zijn granschap langmoedig over hem. Met opzet is dat woord langmoedig met een g geschreven en niet met een k, zooals gebruikelijk is. Want hooren wij dat woord langmoedigheid naar de huidige schrijfwijze en uitspraak, dan doorzien we het niet in zijn klare betekenis. Langmoedigheid wil zeggen, dat iemand zijn gemoed zoo beheerschen kan, dat het lang duurt vóór hij zijn gemoed, zijn gezindheid geheel openbaart. Een prachtig voorbeeld uit de Schrift zelf is Spreuken 14:29: „De langmoedige is groot van verstand; maar die haastig is van gemoed, verheft de dwaasheid“. Daar staan dus tegenover elkaar laten we maar zeggen de langmoedige en de haastig-gemoede, de man, die zich beheerscht in liefde en in haat en de heet-gebakerde, die zich niet beheerschen kan en toemeloos is in zijn liefde en ook toemeloos in zijn haat. Dat nederlandsche woord langmoedigheid is eigenlijk een letterlijke weergave van het grieksche grondwoord en geeft óók van het hebreuwsche grondwoord precies de bedoeling weer, al ligt hier de zaak nog wel weer iets anders. Maar nu hebben we scherp te letten op het t w e e z i d i g e van dit woord. In iemands gemoed kan liefde, maar óók haat zijn, gunst, maar óók toorn. En zoowel op de beheersching in de openbaring der liefde, als op de beheersching in de openbaring van den haat betreft zich het begrip langmoedigheid. Bij menschen, maar ook bij God. Ook in Zijn hart is liefde en haat, gunst en granschap. En op de beheersching in de openbaring van die beide betreft zich het bijbelsche begrip langmoedigheid. Daar zullen we nog sterke voorbeelden van aantreffen in de Schrift. Maar voorloopig is het genoeg voor de omschrijving ervan instemming te betuigen met wat prof. Hoeksema schrijft: „Het woord „langmoedig“, zoowel als het Grieksche woord „makrothumos“ (is) eigenlijk een meer of min neutraal woord, en (zegt) op zichzelf niet, wat soort van „moedigheid“ lang is. Die „moedigheid“ kan zijn den drang der liefde, maar kan ook zijn den drang des toorns¹⁾. Zóó nu is God langmoedig over Kain. Hij toórnst over hem. Maar in Zijn toorn is Hij van eeuwige Zelfbeheersching vol. Hij heeft wel haast, maar het is beheerschte haast; het is haast om Zijn vaste be-

sluit over Kain te volvoeren. En dat besluit blijft dus onaangetast. Dat besluit heerscht over Kain en over zijn geslacht.

Om dat goed te zien is het geboden den tekst van Gen. 4 wat scherper te bezien. Ge moet er vooral op letten, dat zoowel, wanneer de Heere Zijn vloekwoord over Kain spreekt (Gen. 4:11, 12), als wanneer Kain den Heere antwoordt (Gen. 4:14), beiden twee woorden gebruiken, die ook in het oorspronkelijk twee heel onderscheiden woorden zijn. Aardbodem en aarde. En heel duidelijk correspondeeren de gelijke woorden in 's Heeren woord en Kains antwoord op elkaar. In vs 12 zegt de Heere: „Als gij den aardbodem bouwen zult, hij zal u zijn vermogen niet meer geven“. Kain antwoordt daarop in vs 14: „Gij hebt mij verdreven van den aardbodem“. In vs 12 zegt de Heere: „Gij zult zwerfende en dolende zijn op de aarde“ en dáárop reageert Kain prompt weer in vs 14: „Ik zal zwerfende en dolende zijn op de aarde“. Daarin klopt dus Gods woord en Kains antwoord precies op elkaar. Wat is nu tusschen die twee woorden het verschil? Wel, aarde staat vooral in tegenstelling tot hemel. Heel duidelijk is Gen. 1:1: „In den beginne schiep God hemel en aarde“. Veelal is er dus mee bedoeld de geheele uitgestrektheid der aarde, wij zouden zeggen: de aardbol²⁾. Maar aardbodem betekent in de Schrift, zeker als het in nevenstelling tot aarde staat, zooals hier: het akkerland, de in cultuur gebrachte grond. In die nevenstelling krijgt het deze kleur: als er een stel boeren emigreeren gaat naar een nog onontgonnen gebied, dan ligt daar een brok aarde voor hen. Omdat dat brok aarde voorwerp van cultiveering wordt en zijn kan, kan ik ook vóór het in cultuur gebracht is, al wel spreken over aardbodem. Maar is het in cultuur gebracht, dan kan ik scherp afgebakend zeggen: er is nu alweer een stuk van de paradijsopdracht vervuld: „onderwerpt de aarde“ (Gen. 1:28), want nu is dit stuk der aarde aardbodem geworden³⁾. Nu werd tot Adam het bevel gericht: „Onderwerpt de aarde.“ En na den zondeval is die opdracht gebléven. Die opdracht was wel verzaamd, want God had den aardbodem vervloekt! (Gen. 3:17). Maar over het leven van Adam en de zijnen was opgegaan het licht van het Evangelie in de moederbelofte van Gen. 3:15. Dus hadden zij zich opgemaakt de aarde te onderwerpen. En als zij daar mee bezig zijn en al aanvankelijk een resultaat bereikt hebben, dan wordt Kain broedermoordenaar en kerkvervolger en dan wordt tot hem maar niet gezegd: het aardrijk (dat is: de aardbodem) zij vervloekt om uwentwil (verg. Gen. 3:17), maar: gij zijt vervloekt van den aardbodem. Dat is een groot verschil. Of de vloek allereerst den aardbodem en pas zóó den werker óp dien aardbodem treft (Gen. 3:17) óf dat de werker zelf getroffen wordt en van den aardbodem wordt weg-gevloekt. Want zóó

staat het er letterlijk: „Nu zijt gij vervloekt van den aardbodem“. Zooals ook de Statenvertaling heeft in de betekenis: van den aardbodem weg. Dat is beter dan de Nieuwe Vertaling, die prof. Aalders in de Korte Verklaring geeft: „Vervloekt zijt gij op den bodem“. Aalders komt tot die vertaling vanwege zijn exegese: „Gelijk uit de nadere omschrijving van vs 12 blijkt, bestaat de vloek hierin, dat de bodem aan Kain, ook bij ingespannen arbeid zijn opbrengst niet meer geeft, een individuele verscherping van het algemeene vonnis van Gen. 3:17-19. Voor Kain zal er niet meer een verminderde opbrengst bij hard zwoegen, maar in 't geheel geen opbrengst meer zijn..... De bodem, die het bloed van zijn broeder heeft moeten drinken, zal hem voortaan zijn voortbrengselen weigeren, die is als het ware van hem vervreemd, staat vijandig tegen hem over. En dat wordt nu, menen wij, uitgedrukt door het voorzetsel „vanaf“, dat een verwijdering te kennen geeft. Maar in de vertaling kunnen wij niet anders zeggen dan: „Op den bodem“. Gevolg van den vloek zal eveneens zijn, dat Kain een „zwerfver en vluchteling“ wordt op de aarde. Wanneer hij den bodem bewerkt en zijn arbeid geen resultaat heeft, zal hij gedwongen worden zijn geluk op een andere plaats te beproeven; en als hem daar dan ook weer dezelfde ervaring ten deel valt zal hij wederom naar elders trekken⁴⁾. Maar deze exegese is toch blijkbaar onjuist. Want in de eerste plaats is het niet waar, dat het vervloekt worden van den aardbodem weg, dat Kain treft alleen maar „een individuele verscherping“ is van het „algemeene vonnis“ van Gen. 3 vs 17-19. Zooals reeds gezegd: het is maar niet een wat scherpere, maar vooral een andere vloek die Kain treft: Gij zijt vervloekt van den aardbodem weg, dan die bij Adam's zondeval den aardbodem treft en pas zóó Adam. En in de tweede plaats wordt op deze manier de eenheid van Gen. 4:11-16 verbroken. Want volgens Aalders betekent „aardbodem“ in vs 11 in 's Heeren mond iets anders dan in vs 14 in Kains mond. Hij schrijft immers: „de „bodem“ waarvan Kain hier spreekt kan ook niet de gehele aardbodem zijn, zoals in vs 11 het geval is; want dan zou hij geen gewag kunnen maken van „verdrijven“. De juiste opvatting is, dat Kain, in verband met het Goddelijk vonnis, „een zwerfver en vluchteling“ zult gij zijn op de aarde“ denkt aan den bodem waarop hij tot hertoe heeft gewoond. Die bodem moet hij nu allereerst verlaten⁵⁾. Maar het is toch buitengewoon onwaarschijnlijk, dat in een antwoord, dat zóó nauw correspondeert met het vloekwoord Gods één van de twee kernwoorden plotseling een gewijzigde betekenis heeft. Hier hebben we dan tegelijk het „startpunt“ voor het verstaan van deze pericop gevonden. „Aardbodem“ in vs 14 betekent onweersprekelijk de reeds in cultuur gebrachte grond, het akkerland, dat gebied, waar aanvankelijk de paradijsopdracht vervuld was. Beteekent „aardbodem“ dat in vs 14, dan óók in vs 11. Dat geeft ook een helderen zin. De Heere zegt: Ik stuur u weg van hier en als ge niet weggaat, Kain, zal de honger u wel wegdrijven. Want deze aardbodem is kerkland, land der waarachtige, messiaansche cultuur en deze aardbodem heeft Abels bloed gedronken, dus zal ze u geen voedsel meer geven. Daar, op dien concreten, aanwijsbaren aardbodem, daar is de gemeenschap met den Heere in het Verbond der Genade, daar is de verwachting van den komenden Christus Jezus, in Wien het Godgeheiligd zaad 't gezegend aardrijk erven zal. Dus zegt de vloek des Heeren over Kain, dat de kerkvervolger uit de kerk geban-

¹⁾ H. Hoeksema, Dat Gods Goedheid Particulier Is, Grand Rapids, 1939, bl. 240.

²⁾ W. Gesenius, Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch¹⁵, S. V. wijst op Gen. 1:1, 2:1, 4, 18:18.

³⁾ W. Gesenius, Handwörterbuch, a. v.

⁴⁾ Aalders, a.w., bl. 158.

⁵⁾ Aalders, a.w., bl. 159.